

ما حسابرسان باید خودمان را تغییر دهیم افکارمان را تغییر دهیم

فیصل محمد

نماینده‌ی انجمن بین‌المللی حسابداران رسمی ACCA

فیصل محمد، Faisal Mohammad، نماینده‌ی انجمن بین‌المللی حسابداران رسمی ACCA، در دو نشست که بیستم و بیست و دوم دی‌ماه، با حضور ده‌ها تن از اعضای جامعه، در محل جامعه حسابداران رسمی ایران برگزار شد رقابت در حرفه‌ی حسابرسی، تحولات بازار ارائه‌ی خدمات حرفه‌ای حسابرسی در سال‌های اخیر و نیز دیدگاه‌های این انجمن در مورد تحولات اخیر را تبیین کرد. آن‌چه می‌خوانید گزارشی از مهم‌ترین نکاتی است که فیصل محمد در سخنرانی خود به آن اشاره کرد.

فیصل محمد، در ابتدای سخنرانی خود اشاره کرد که مایل است با بررسی شواهد و نمونه‌هایی در کشور ایران که توسط حاضران در جلسه ارائه می‌گردد بحث را به پیش ببرد. فیصل محمد سخنرانی خود را در هفت محور ارائه کرد. در آغاز به طرح این سوال پرداخت که چرا اکنون حسابرسی در سطح جهانی در چهار بنگاه مهم BIG FOUR متمرکز شده است؟ آیا چنین وضعیتی قابل دفاع است؟ در حال حاضر، چهار شرکت بزرگ حسابرسی در جهان وجود دارد، در دهه‌ی ۹۰ پنج شرکت بزرگ حسابرسی وجود داشت و قبل از آن نیز ۸ شرکت بزرگ حسابرسی فعال بودند و انتظار می‌رود که شمار موسسات بزرگ حسابرسی جهانی به سه شرکت کاهش یابد. در برخی کشورها مانند انگلستان، قانون رقابت اجازه‌ی ادغام شرکت‌ها را نمی‌دهد. مقامات دولتی بدین ترتیب می‌کوشند مانع از بروز انحصار در بازار شوند.

وی تاکید کرد که در بازار خدمات حسابرسی هم باید رقابت وجود داشته باشد. چون در شرایط رقابتی قیمت‌ها کاهش یافته و خدمات بهبود

است و باید موانع قانونی برای حضور بنگاه‌های کوچک‌تر در بازار برداشته شود. وی به بررسی شرایط کنونی پرداخت و اشاره کرد که به‌علت عواملی مانند شهرت و اعتبار موسسات بزرگ‌تر، بانک‌ها و نهادهای مالی اعتبار بیشتری برای این موسسات قائل می‌شوند، و همه مسایل قانونی، نهادی و فرهنگی موانعی برای حضور موسسات کوچک‌تر پدید می‌آورند. وی در ادامه در توضیح دیدگاه ACCA تاکید کرد که از نظر این انجمن لازم است رقابت افزایش یابد

می‌یابد. در بازار شبه‌انحصاری هزینه‌ها بالا می‌رود. به‌ویژه آن که انتظار می‌رود بازهم انحصار بیشتر شود. وی در ادامه تاکید کرد که از نظر ACCA این تمرکز خوب نیست و از مقررات‌گذاری برای رقابتی کردن بازار حمایت می‌کند.

در ادامه، سخنران به این مسئله پرداخت که آیا اقتصاد مقیاس که در بازار کنونی وجود دارد بنگاه‌های کوچک‌تر را از رقابت بازمی‌دارد؟ وی در پاسخ گفت احتمالاً این مسئله درست

وجود ندارد.

سخنران در ادامه به طرح این پرسش پرداخت که آیا محدود بودن رقابت در بازار کنونی خدمات حرفه‌ای حسابرسی، بر بی‌طرفی مشاوره‌هایی که ارائه می‌شود تاثیر می‌گذارد یا خیر؟ وی اشاره کرد که به هر حال بی‌طرفی و استقلال خدمات مشاوره‌ای در چنین شرایطی کاهش می‌یابد. در این زمینه حفظ کیفیت و استاندارد کار باید مورد توجه قرار گیرد. و دیدگاه ACCA آن است که اخلاق حرفه‌ای باید تشویق و منافع عمومی تامین شود.

به نظر سخنران، کاهش کیفیت خدمات مشاوره‌ای حسابرسان در شرایط رقابت محدود کاملاً محتمل است. چرا که کاهش رقابت انتظارات مشتریان را کاهش می‌دهد و بر کیفیت خدمات مشاوره‌ای حسابرسان تاثیر می‌گذارد. لذا نهادهای ناظر باید به طور مستمر به مسئله‌ی کنترل کیفیت کار موسسات بپردازند. سؤال بعدی این بود که آیا کاهش رقابت در حرفه‌ی حسابرسی از عوامل بروز بحران مالی ۲۰۰۸ بود؟

فیصل محمد با ذکر شواهدی که حسابرسان در

مورد بسیاری از بانک‌ها گزارش فاقد بند شرط ارائه کرده بودند، تاکید کرد که تردیدی نمی‌توان داشت یکی از دلایل بروز بحران مالی، ضعف و کمبودهای استاندارد حسابداری موجود بوده است. بنابراین باید پذیرفت که بروز بحران مالی از نشانه‌های ضعف حرفه‌ی حسابرسی بوده است وی در این چارچوب مطرح ساخت که باید در دامنه‌ی حسابرسی بازنگری کنیم و افزایش چارچوب و دامنه‌ی فعالیت حسابرسی در این زمینه

و دولت و نهادهای تنظیم‌کننده‌ی بازار محیط رقابتی برای فعالیت حسابرسی فراهم کنند.

پرسش بعدی این بود که آیا کمبود رقابت باعث می‌شود مشتریان هزینه‌های اضافی بپردازند؟ وی در این زمینه تاکید داشت که باید توازنی بین کیفیت و حق‌الزحمه‌های انجام کار برقرار شود. و دیدگاه ACCA ضمن تاکید بر حق‌الزحمه‌های منصفانه این است که در بخش اعظم بازار حق‌الزحمه‌های اضافی

ضروری است.

پرسش بعدی که سخنران به آن پرداخت این بود که آیا باید رقابت بیشتری در حرفه‌ی حسابرسی ایجاد کرد؟ اگر پاسخ مثبت است چه گونه؟ وی در این زمینه به تفاوت محیط‌های قانونی در امریکا، انگلستان و اتحادیه‌ی اروپا اشاره کرد و تاکید کرد قبل از هر چیز باید ارزش کار حسابرسی به مشتریان نشان داده شود و کیفیت کار حسابرسی افزایش یابد. حضور در انجمن‌های حرفه‌ای در این زمینه اهمیت دارد. وی با اشاره به روش کشورهای مختلف برای افزایش رقابت در بازار خدمات حسابرسی، تاکید کرد که این روش‌ها راهکارهای موثری برای افزایش رقابت در بازار خدمات حسابرسی نیست. دولت، ناظران و مقررات‌گذاران، موسسات اقتصادی و همه‌ی گروه‌های ذی‌نفع در همکاری با هم باید در افزایش رقابت و ارتقای کیفیت حسابرسی تلاش کنند. فیصل محمد در پایان سخنرانی خود تاکید کرد که رقابت در بازار کنونی خیلی محدود است. افزایش رقابت رضایت بیشتر مشتریان و

درباره‌ی تغییر شکل حسابرسی در نظم اقتصادی جدید جهانی بود. وی در سخنرانی خود بر گسترش دامنه‌ی حسابرسی در اقتصاد امروز جهانی تاکید داشت و وجوه مختلف تغییر شکل حسابرسی را مورد بررسی قرار داد. گسترش دامنه‌ی حسابرسی، نخستین نکته‌ای بود که فیصل محمد مورد اشاره و تاکید قرار داد. وی گفت تاکنون وظیفه‌ی حسابرسان عمدتاً و اساساً محدود به حسابرسی صورت‌های مالی بوده است. ولی ما به اصلاح نیاز

محدود به روش‌های کمی باشد و باید به حسابرسی کیفیت ارتقا یابد. ارائه‌ی اطلاعات درباره‌ی مدیریت ریسک، بررسی مسایل مربوط به راهبری شرکت‌ها، مسایل مربوط به ارزش پول، و دیگر مسایلی از این دست مستلزم گسترش دامنه‌ی حسابرسی خواهد بود. دیگر عاملی که گسترش دامنه‌ی حسابرسی را رقم می‌زند گزارش‌گری به‌موقع و همزمان فعالیت‌های شرکت‌ها است. ما نیاز به گزارش‌گری با فواصل زمانی کوتاه‌تر داریم. وقتی به این واقعیت توجه می‌کنیم که در سال ۲۰۰۸ تنها در یک هفته ۱۱ بانک امریکایی ورشکسته شدند می‌بینیم فواصل زمانی دو، سه و چهارماه زمان‌های بسیار طولانی هستند. چرا که در همین فواصل ممکن است اتفاقات بسیار مهمی در اقتصاد بیفتد. شرکت‌های بزرگ شرکت‌های بزرگ نیازمند حساب‌های مدیریتی ماهانه، جریان‌ات نقدینگی و ریسک‌های کلیدی دارند. البته در مورد حسابرسی‌های هم‌زمان دامنه‌ی گزارش می‌تواند محدودتر از گزارش‌های در فواصل زمانی طولانی‌تر باشد.

بهبود کیفیت حسابرسی را به دنبال دارد و بحران مالی اخیر، اعتماد به حسابرسان را کاهش داده است، در این شرایط باید خودمان و چارچوب‌های کاری‌مان را گسترش و تغییر دهیم. کیفیت، استانداردها، اخلاق حرفه‌ای... باید ارتقا یابد تا شاهد ارتقای حرفه‌ی حسابرسی در تک‌تک کشورهای و عرصه‌ی جهانی باشیم.

موضوع سخنرانی فیصل محمد در دومین نشست سخنرانی‌اش، بحث

داریم. در این حرکت اصلاحی باید نگاه به جلو داشته باشیم. حسابرسی کیفی و حسابرسی اطلاعات غیرمالی از جمله مهم‌ترین مسایل در این زمینه است. صرفاً حسابرسان نباید نگاه گذشته‌نگر داشته باشند و باید به آینده نظر بیاندازد و پیش‌بینی‌هایش از وضعیت موسسه در آینده را ارائه کند. در این زمینه باید مدل کسب‌وکار بنگاه‌ها بررسی شود و گزارش‌گری روی مدل کسب‌وکار مشتریان ارائه گردد. حسابرسی نباید

البته با گسترش دامنه‌ی عمل حسابرسی ریسک‌های فرعی نیز افزایش می‌یابد. تفاوت‌هایی در چارچوب‌های قانونی کشورهای مختلف، امریکا و اتحادیه‌ی اروپا در زمینه‌ی دامنه‌ی مسئولیت حسابرسان وجود دارد.

دیگر موضوع مورد تاکید سخنران ACCA اهمیت ارتباطات در حسابرسی امروز است. در این چارچوب، باید ارتباط گسترده‌تر و مستمرتری میان مشتریان و حسابرسان ایجاد گردد و این

ارتباط به گزارش‌های استاندارد متعارف محدود نشود.

در مورد شرکت‌های بزرگ بسیاری از اطلاعات صرفاً محدود به مدیران یا سهام‌داران اصلی شرکت نیست و تمامی گروه‌های متعدد ذی‌نفع باید از آن بهره‌مند باشند. از سوی دیگر بهبود ارتباط حسابرسان نیازمند اصلاح زبان به کار رفته در گزارشگری حسابرسی است. بسیاری از افراد قضاوت‌ها و زبان فنی حسابرسان را درک نمی‌کنند. باید زبان گزارشگری را ساده‌تر سازیم.

موضوع بعدی که فیصل محمد به آن اشاره داشت بحث درباره‌ی اقتصاد حسابرسی بود. او در این چارچوب به مسائلی اشاره کرد که در پی بحران بزرگ مالی سال‌های اخیر پدید آمده بود. وی تاکید داشت که قیمت‌گذاری خدمات حسابرسی باید بر مبنای هزینه‌های زمانی، ریسک‌ها و پیچیدگی‌های کار باشد و موسسات حسابرسی نباید به رقابت قیمتی با یکدیگر بپردازند و کیفیت باید انگیزه‌ی بنیادی کار حسابرسی باشد.

بحث درباره‌ی استقلال حسابرسان دیگر موضوعی

بود که سخنران به آن اشاره داشت. وی گفت برای حفظ استقلال حسابرس باید محدودیت‌هایی روی دامنه‌ی فعالیت‌هایی که حسابرس واحد روی مشتری خاص انجام می‌دهد وجود داشته باشد. بالا بودن حق‌الزحمه‌ی خدمات غیرحسابرسی که موسسات انجام می‌دهند خطر کاهش استقلال حرفه‌ای حسابرسان را به دنبال دارد.

در این چارچوب این نوعی موازنه بین حق‌الزحمه‌ی خدمات حسابرسی و

غیرحسابرسی موسسات ضروری است. در صورت وجود این توازن خطر کاهش استقلال حسابرس کم‌تر پیش می‌آید.

وی همچنین تاکید کرد برای شرکت تحت حسابرسی، نباید حسابرسی داخلی و حسابرسی خارجی توسط یک حسابرس انجام شود.

وی در ادامه به نقش کمیته‌های حسابرسی که متشکل از اعضای اجرایی و غیراجرایی است پرداخت و نقش این کمیته در ارزیابی گزارش‌های حسابرسی را توضیح داد.

بحث بعدی وی در مورد حسابرسی موسسات کوچک و متوسط بود. در مورد موسسات کوچک و متوسط حسابرسی با مشکلاتی مواجه است چرا که این موسسات تمایل دارند هزینه‌ها را هر چه بیشتر کاهش دهند و توان مالی چندانی هم برای تقبل هزینه‌های حسابرسی ندارند. به همین خاطر، الزامات قانونی حسابرسی روی این شرکت‌ها کاهش یافته است. اما برخی نهاد‌های مالی مانند بانک‌ها در مواردی مانند اعطای وام اما

به گزارش حسابرسی در مورد موسسات کوچک و متوسط نیاز دارند. در این شرایط، رویکرد بخشی segmented در زمینه‌ی اطمینان بخشی وجود دارد. نیازی به ارائه‌ی گزارش‌های کامل و تمام‌عیار نیست و گزارش‌های کوچک و محدود و حسب مورد و موضوع باید ارائه شود.

بحث بعدی سخنران نقش محدودکننده‌ی قوانین روی حسابرسی بوده است به نحوی که برخلاف رویکرد مبتنی بر اصول principles، قضاوت

و استقلال حرفه‌ای حسابرس در رویکرد نخست بسیار محدودتر است.

دیگر موضوعی که فیصل محمد به آن اشاره داشت رابطه‌ی بین حسابرسان و مقررات‌گذاران و نهاد‌های ناظر است. به نظر وی، این پیوند در شرایط کنونی بسیار ضعیف است. باید باید اجماع و تعامل استوارتری بین مقررات‌گذاران، حسابرسان و گروه‌های مختلف ذی‌نفع پدید آید. وی تاکید کرد بهبود این رابطه به نفع حرفه‌ی حسابرسی و تمامی جامعه است.

فیصل محمد در پایان سخنرانی خود تاکید کرد که

جهان تغییر کرده است، اقتصاد جهانی تغییر کرده است، حسابرسی هم باید تغییر کند. ما حسابرسان باید خودمان را تغییر دهیم، افکارمان را تغییر دهیم، و دامنه‌ی حساسیت‌هایمان را افزایش دهیم.

وی با اشاره به این که زمان طراحی مجدد گزارش‌های حسابرسی رسیده است، گفت: باید کیفیت کار حسابرسی را افزایش دهیم، از استانداردها، قوانین و مقررات پیروی کنیم و بهترین خدمات را با بهترین قیمت ارائه کنیم.